

Ramzes, veel meer dan een legende

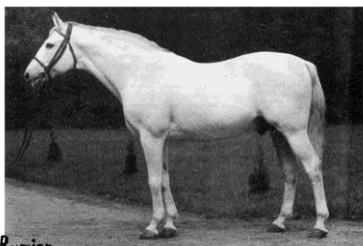
Door Karel de Lange

Een 'stempelhengst' is nog te zwak uitgedrukt; maar 'legende' is op Ramzes niet van toepassing omdat je bij een legende nooit zeker weet wat er waar is. De waarheid is dat er geen enkele andere hengst te vinden is die zoveel invloed heeft op de naoorlogse Duitse en Europese warmbloedfokkerij als Ramzes. Zijn invloed is des te opmerkelijk omdat van Ramzes slechts 89 kinderen staan geregistreerd en dat is vergelijking met de grootdekkers als Landgraf (931 kinderen), Cor de la Bryere (890 kinderen) of Jazz met 2513 kinderen). Inmiddels is er praktisch geen enkel Duits of Nederlands internationaal die niet het bloed van Ramzes voert. Op de OS van Rio 2016 voerde bijna 60% van alle deelnemende paarden het bloed van deze fenomenale Anglo-Araber in de pedigree. Voor het EASP heeft deze Anglo-Shagya-hengst extra betekenis, al was het alleen maar omdat hij de voorloper en het tastbare bewijs is van het fokdoel: mooie, edele en werkbare sportpaarden en sportpony's die als allrounders in staat zijn sportprestaties te leveren tot op het hoogste niveau.

Ramzes x hier op hoge leeftijd. Ondanks dat er maar een kleine honderd nakomelingen van Ramzes zijn geregistreerd, is zijn invloed op de internationale (spring- dressuur - en eventingfokkerij) zo groot dat er inmiddels geen Duits internationaal sportpaard is die niet zijn genen voert. Op de OS van Rio 2016 voerde bijna 60% van alle deelnemende het bloed van deze prepotente hengst uit de Shagya-Arabermerrie Jordi.

Het fenomeen Ramzes is zo merkwaardig en zijn invloed op de totale continentale sportpaardenfokkerij is zo groot, dat in een kort relaas zijn voor- en nageslacht beslist onrecht wordt aangedaan. Maar omdat er de laatste jaren al erg veel geschreven is over Ramzes, over de spring- en dressuurcapaciteiten die hij overtuigend heeft doorgegeven aan zijn nageslacht, en over zijn vele goedgekeurde, rechtstreekse zonen (15: Ramano, Ramiro's vader Raimond, Radetzky, Roman, Conduss, Ramm, Rapid, Rasputin, Raubritter, Rhenus, Rigoletto, Roderich, Römischer Prinz, en Ramzes Junior, kleinzonen via de mannelijke lijn (33), achterkleinzonen en achter-achterkleinzonen, zullen we ons hier beperken tot een beschouwing over Ramzes eigen pedigree en dan met name de Shagya moederlijn.

Rumian

Rumian uit dezelfde vader als Ramzes kon zich qua kwaliteit bij lange na niet meten met Ramzes. De Shagya-Araberigen van Ramzes via zijn moeder Jordi zorgden voor dit kwalitatieve alsmede het sportieve verschil.

EASP - fokker

Ramzes werd op 22 mei 1937 geboren op de stoeterij van Gravin Maria Plater-Zyberk in Wojciesskow - toen midden Polen, nu gelegen in Oost-Polen.

Op jonge leeftijd dekte hij o.a. op de stoeterij Janow Podlaski, hij liep ook in het vierspan(!) en droeg de Landstallmeister, overste Fellgiebel, (neef van de overste Fellgiebel die betrokken was op de aanslag van Hitler in 1944) door bos en veld tijdens de zware jachtritten. Als 2.5 jarige hengst kocht Dr. Gustav Rau, de Duitse baas van de Poolse- en de totale paardenfokkerij in 'Das dritte Reich' Ramzes aan voor de staat. Deze geniale paardenman heeft aan de wieg gestaan van het gigantische naoorlogse succes van de Duitse sportpaardenfokkerij. Helaas heeft de nieuwe generatie fokkers hier amper weet van en zij die het zouden moeten weten, negeren de fenomenale kennis van deze unieke paardenskundige.

Zeven jaar later kocht baron Clemens freiherr von Nagel de hengst, waarna hij op stoeterij Vornholz de warmbloedfokkerij diende tot aan zijn dood in 1966. Baron von Nagel is daarmee strikt genomen een EASP-fokker van het eerste uur!

In 1965 verkeerde ik in de gelukkige omstandigheid om de oude heer Ramzes nog in volle vitaliteit te mogen aanschouwen. Zelden heeft een hengst een diepere indruk op mij, gemaakt als de 'Strahlermann' Ramzes. Op zijn 28jarige leeftijd straalde deze hengst een levenswijsheid, intelligentie, moed, hardheid, rust en een weergaloze vitaliteit en schoonheid uit die voor eeuwig op mijn netvlies verankerd ligt. Ik heb mij toen voorgenomen dat ik in mijn fokkerij altijd gebruik zou maken van de ongekende, bijna niet onder woorden te brengen, Shagya/Arabische kwaliteiten van deze niet te evenaren groot(god)heid onder de hengsten.

Vele jaren later toen ik voor het eerst een familielid van Ramzes, de Shagyahengst Paris bewonderde, overviel mij de treffende gelijkenis tussen deze hengsten. Dezelfde lijnen en vormen, harmonie en uitstraling. Op het moment dat dit prachtige en machtige brok mechaniek zich in beweging zette en in een volmaakte balans door de baan walste en ik hem vervolgens zag springen, realiseerde ik mij toen ten volle waarom Ramzes in Holstein springpaarden en in Westfalen dressuurpaarden van wereldklasse bracht.

Das "Gleichgewicht" in de bouw is de basis van een mooi presterend sportpaard (springen of dressuur) en is de basis van elke ruiter die het rijden van dit unieke dier tot 'art' verheft.

Vornholz

Von Nagel's vader Paul was vanaf 1916 Landstallmeister van de Preussische staatstoeterij Beberbeck (te vergelijken met de vooroorlogse Trakehnerfokkerij) vlak bij Hofgeisnar, Hessen. Radetzky (Westfalen) kwam uit een Beberbecker moederlijn.

Voor rekening van de staat fokte hij daar hoog in bloed staande warmbloeds. Rijpaarden van het type waar men nu van denkt dat het toen allemaal maar niks was. Maar die wel konden dressuren op een FEI-niveau waar men nu amper aan kan tippen en die tegelijkertijd aan de basis stonden van de springrecords die tot op de dag van vandaag niet gebroken zijn!

Zoon Clemens bracht op dit paardenparadijsje zijn jeugd door en werd vervolgens beroepsmilitair. Meteen na de verovering van Polen (sept. 1939) kwam Clemens von Nagel onder bevel van Dr. Gustav Rau. In januari 1940 kocht Rau vier R-hengsten (Ramzes, Rybak, Rumian en de vrij snel daarna overleden Rapsod) van hun fokker gravin Plater. Ramzes heeft in '40 en '41 bij de gravin ter dekking gestaan en '42 t/m '44 in Sokolow Podlaski, ca 70 km. noordelijker. Van deze vier R-hengsten (Rittersporn xx) heeft alleen Ramzes, uit de Shagyamerrie Jordi, internationale faam gemaakt!

Von Nagel kende Ramzes van de befaamde jachtritten op Janow Podlaski.

Springvermogen

In 1944 overgeplaatst naar het remonedepot Grabau in Holstein, verwelkomde baron Clemens op 12 maart 1945 op het station Bas Segeberg de paarden die vanuit Polen, voor de aanstormende Russen, waren geëvacueerd, waaronder goddank Ramzes. Na de val van Berlijn werd Ramzes als springpaard toegewezen aan de lt. Bielecki; in 1947 kocht von Nagel Ramzes. De inmiddels gedemobiliseerde baron Clemens had al in 1946 het eerste internationale in het na-oorlogse Duitsland georganiseerd, op zijn 4000 ha grote landgoed Vornholz. Tot Ramzes in 1948 door een noodlottig ongeval over een ijzeren staaf zijn voorkogel brak, heeft 'Micky' Brinkman met de hengst gesprongen; van 1948 t/m 1966 is Ramzes in de fokkerij gebruikt (waarbij in 1951-1952 en 1959-1960 in Neuendorf Holstein). Vooral in Holstein verwekte Ramzes een indrukwekkend aantal goede springpaarden, terwijl hij opmerkelijk genoeg maar wel verklaarbaar in Westfalen, zijn sporen naliet op het gebied van de dressuur. Zeker is dat Ramzes, net als Amurath aan het begin van de 20e eeuw, een volkomen nieuw tijdperk in de sportpaardenfokkerij heeft ingeluid. Von Nagel geeft in zijn eigen stamboekuitgave (1962) Ramzes' maten 1.62m. stokmaat, 21.5 cm. pijpomvang. Dr. Rossow (1954) en Maas Hell (1986) geven als stokmaat 1.66m., Michael Stoffregen -Büller (1995) geeft 1.60m. en Gabrielle Müller-Pochhammer (1980) 1.62m.

Om iets te begrijpen van Von Nagel's fokkerijstrategie, moeten we de stamtafel van Ramzes verkennen.

Na zijn vlucht uit Polen voor de aanstormende Russen werd Ramzes door Baron von Nagel aangekocht en werd hij door "Micky" Brinkman succesvol in de springsport uitgebracht. Helaas maakte een noodlottig ongeval een vroegtijdig einde zijn sportcarrière.

Hoeksteen

Ramzes is via zijn Shagyamoeder Jordi twee keer ingeteeld op Amurath 1881 ox. Gustav Fehrs de auteur van "Das Holsteiner Marschpferd" heeft Amurath in levenden lijve gekend en toen zijn boek in 1919 uitkwam, was Amurath pas twee jaar weg uit Holstein.

Fehrs: "Het te pakken krijgen van de Shagya/Arabische hengst Amurath 1896 ShA kunnen we betitelen als een van die toevalstrekkers die we in de historie van de paardenfokkerij steeds weer kunnen waarnemen. Alhoewel pas sedert 1901 in ons fokgebied is Amurath met zijn hengstenlijn nu al zeker van een vooraanstaande plaats. Zijn bijdrage aan de Holsteiner fokkerij is bijzonder gelukkig gebleken. Vooral omdat hij met de Fregatte dochter Thekla een merrie toegevoerd kreeg wier pedigree een systematische opeenhoping van Burlington Turkbloed laat zien. Zij bracht van hem de drie gebroeders Rübexahl, Tell en Wallenstein. Ludmilla wier moeder Belladona eveneens op Burlington Turk is ingeteeld, bracht van hem de hengst Racker. Die helaas is verongelukt maar in zijn zoon Wildfang een voortreffelijk vererver en dus een zeer begeerde dekhengst heeft geleverd".

Zo werd een rechtstreekse afstamming van de beroemde schimmel Bairactar ox, iets meer dan een eeuw geleden, de eigenlijke aanstichter van de ooit zo beroemde Oriëntaalse fokkerij in Weil van koning Wihelm I, een hoeksteen van de Holsteiner fokkerij.

Fehrs: "Amurath vervolmaakte de Holsteiner merries. Hij gaf zijn kinderen enorm droog beenwerk mee, vierkante bewegingen voor en een zeker adel in de totale verschijning. Desondanks bleef het type helemaal Holsteins. Sommige nakomelingen vallen iets licht uit, maar het zijn altijd de meest gezochte remontepaarden. Zij hebben allemaal een goed temperament, zijn gehoorzaam en werkwillig bij de africhting maar zijn over het algemeen beter aangespannen dan onder het zadel. Dat komt door het ruggebruik en de vaak zeer hoge knieactie"

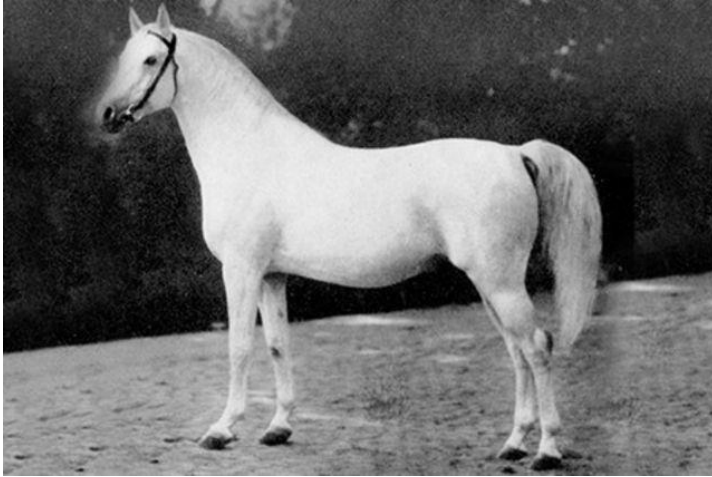
Dat laatste is niet zo vreemd. In die tijd was het Holsteiner paard bij uitstek een doorgefokt koetspaard en daar maakt ook een Amurath niet in een generatie rijpaarden van.

Fehrs: "Zijn zoon Tizian, wiens moeder ook een Achillmerrie is, levert overigens schitterende rijpaarden.

Amuraths schimmelkleur is in de polders niet geliefd en is er helaas de oorzaak van dat men van dit voortreffelijke bloed niet meer gebruik maakt. Zijn schimmelzoon zijn de beste verervers".

Amurath was, evenals Ramzes, een dominante schimmel. Geen wonder dat we steeds meer en meer schimmels bij de springpaarden zien!

Von Nagel kwam uit de leerschool van Rau en wist met Ramzes maar al te goed wat hij in huis haalde.

Amurath 1896 ShA (v. Amurath 1881 ox) heeft net als Ramzes zijn stempel onuitwisbaar op de Holsteiner en Duitse sportpaardenfokkerij gedrukt. Amurath 1881 ox komt ook twee keer in de pedigree van Ramzes voor.

Shagya-Araber

Het vooroorlogse Poolse wonderspringpaard Warszawianka (OS 1936 Berlijn, rtm.Gutowski) voerde via de moederlijn ook weer Amurath. 'Eine Wunderstute' aldus Dr. Gustav Rau. Met Amurath belanden we in de onderste helft van Ramzes' pedigree, bij zijn Shagyamoeder Jordi. Een Shagya is een Arabisch paard waaruit de ongewenste (door een warmbloedbril gezien) eigenschappen zijn weggefokt volgens een, 200 jaar oud, Oostenrijks-hongaars selectiesysteem.

Michael Gutowski auf »Warszawianka«

Twee wereldberoemde springpaarden. Links de Poolse merrie Warzawianka was voor de oorlog decennialang het beste springpaard uit die tijd en dat gold ook voor Milton (rechts) die na de oorlog decennialang de springconcoursen domineerde. Beide voeren zichtbaar een substantieel percentage Arabisch en Shagya-Araberbloed.

De schimmelmerrie Jordi (geb. 1928) behoort tot de Radautzer 'Stutenfamilie III, afkomstig uit de 'keizerlijke koninklijke' stoeterij Radautz (nu Roemenië) Met het uiteenvallen van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie (1918) kwam Ramzes' grootmoeder Astarte (geb. 1908) naar Polen. Zij was een bruine dochter van Amurath ox uit de vosmerrie 99Dahoman XII-2, waarvan de pedigree in acht generaties compleet is. De stammoeder is in 1800 geboren op de Hongaarse staatstoeterij Mezöhegyes. Van Bakszys ox (vader van de Trakehner stamvader Fetysz ox) bracht Astarte de merrie 139 Demeter, die op haar beurt met de hengst 532 Shagya X-3 (1909, Radautz, v. Shagya X, mv. Amurath ox) de moeder van Ramzes, de schimmelmerrie Jordi (1928, Janow Podlaski) leverde. Jordi's vader 532 Shagya X-3 was een zoon van beroemde Radautzer stamvader Shagya X uit een dochter Amurath ox. Jordi was dus ingeteeld op Amurath ox 1881. Shagya X komen we ook weer tegen in het springpaard dat een decinium lang de internationale springpistes dicteerde de schimmel Milton van Michael Withaker. Ook in de hannoveranen Weltmeyer en Argentinus, grootheden op dressuur-en springgebied, komen we Shagya X weer tegen.

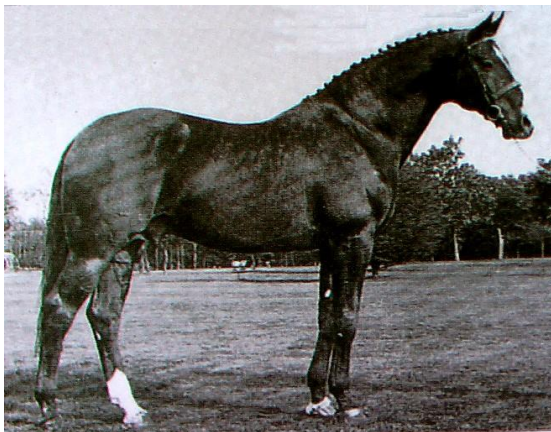

Twee Hannoveraanse hengsten Weltmeyer (links) en Argentinus (rechts) die het beide tot de begeerde en eervolle titel "Hengst de Jahres" in Hannover brachten voeren zowel Amurath ShA als Shagya XVII in de pedigree. Bij Argentinus komt daar ook nog de Arabische Volbloedhengst Fetysz ox bij.

WBFSH

Dat hier sprake is van een doordachte prestatiefokkerij, blijkt onder meer uit het feit dat inmiddels Jordi's achterkleinzoon Ramiro ongeslagen de WBFSH wereldranglijst 1997/98 van de springpaardenvererfers aanvoert en diens dochter Ratina Z, die in de moederlijn weer ettelijke keren Amurath voert, in diezelfde WBFSH Breeding Guide boven aan de lijst prijkt van de meest succesvolle springpaarden in de periode 1990/98.

Links Ramiro (een kleinzoon van Ramzes) en rechts Ramano een van Ramzes' mooiste kinderen. Beide hengsten brachten kinderen voort die het Europese kampioenschap springen/dressuur en zelfs de Wereldcup en Olympisch goud op hun naam zetten.

Ramzes zelf staat in de WBFSH-gids met een nafok van 156 springpaarden en 52 dressuurpaarden nog steeds en ongeslagen op eenzame hoogte. Maar ook nu nog domineert de nafok van Ramzes de huidige sportindexen. Romanov (Rohdiamant x Grundstein II) heeft de leiding genomen op de HorseTelex wereldranking voor dressuurvererfers (13 febr. 2018). "De 22 kinderen van de Rohdiamant-zoon die internationaal lopen, hielpen de hengst aan een gemiddelde van 2.375,36. Romanov's volle broer Rubin Royal, vorig jaar lange tijd aan kop van de ranking, staat op de derde plaats. Het is een unieke situatie dat twee volle broers beide zo invloedrijk zijn. Ook Rubin Royal heeft 22 kinderen in de internationale sport die voor de punten zorgen." Als we de pedigree van de broers bestuderen vinden we het genetisch en fenotypisch antwoord. Romanov en de vijf andere goedgekeurde hengsten uit dezelfde combinatie voeren naast Ramzes AA, 11 keer Amurath ShA 1898, 1 keer Shagya XVII, 1 keer Inschallah AA en 1 keer Jason ox. In combinatie met de vooral Oldenburger klassieke genen en de Arabische en Shagya-Araber genen is het evenwichtsmodel en de Arabische uitstraling bewaard gebleven en daarmee de genetische prestatie verankerd.

De beide GP hengsten Romanov (links) en zijn volle Rubin Royal (rechts) tonen niet alleen een opvallende gelijkenis en een Arabische expressie maar blijken ook meer dan uitstekende vererfers te zijn. Romanov voert nu de HorseTelex Wereldranking aan en zijn volle broer Rubin Royal staat op de 3^e plaats.

Met dank aan Henk Bouwman

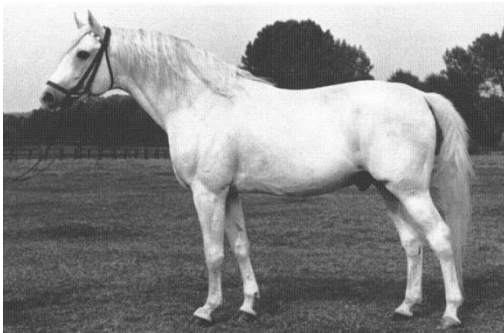
© 2017 Karel de Lange All rights reserved

Uit de IDS

Ook Gert van der Veen de voormalige hoofdinspecteur van het KWPN kwam er achter dat het Shagya/Arabische bloed een veel grotere rol speelt dan over het algemeen binnen de Nederlandse warmbloedfokkerij werd aangenomen. Helaas hebben zijn woorden geen weerklink gevonden en ging men zelfs over tot een vergaande specialisatie. Daarmee worden de laatste harmonische resten van het oorspronkelijk warmbloedpaard met die van het Shagya/Arabische type voorgoed uit de populatie geweerd. De foto-onderschriften zijn door de auteur actueel aan deze tijd gemaakt.

De Holsteinse fokkerij en haar invloed in Nederland

Ramzes: hii maakte Holstein wereldberoemd

door G.v.d.Veen

Een paard dat na Meteor de Holsteinse fokker wereldberoemd heeft gemaakt is de Anglo-Arabische schimmelhengst Ramzes. Toch heeft Ramzes maar 2 seizoenen in Holstein gedekt in 1951 en in 1959.

Ramzes was eigendom van Freiherr von Nagel-Doornick die de bekende stoeterij Vornholz drijft. Ramzes was een heel bijzondere hengst die als zoveel beroemde paarden een heel bijzondere geschiedenis heeft. Hoewel Freiherr von Nagel-Doornick in het Westfaalse gebied woont heeft hij heel goede contacten met Holstein. Vandaar dat de Holsteinse fokleiding Ramzes voor 2 seizoenen als dekhengst kon lenen. De schimmel is op 22 maart 1937 in Polen bij Gravin Plater-Zyberk geboren en in 1969 bijna 30 jaar oud overleden.

Zeer merkwaardig is dat de schimmel in het Westfaalse gebied zeer goede dressuurpaarden voort bracht zoals Remus en Mariano en in Holstein werd hij de vererfer van springvermogen. Wel moet worden opgemerkt dat de meeste merries die Ramzes in Holstein dekte overwegend Tobias-Achill- en/of Weidmann-Heintze bloed voerden. Dus paarden die al een flinke dosis 'springbloed' in hun aderen hadden. De bekende Westfaalse dekhengst Radetzky (broer van de wereldkampioen dressuur Mariano en grootvader van de Nederlandse hengsten Narco en Orthos) is een zoon van Ramzes uit een Oost-Pruisisch gefokte merrie. Radetzky is gefokt in stal Vornholz.

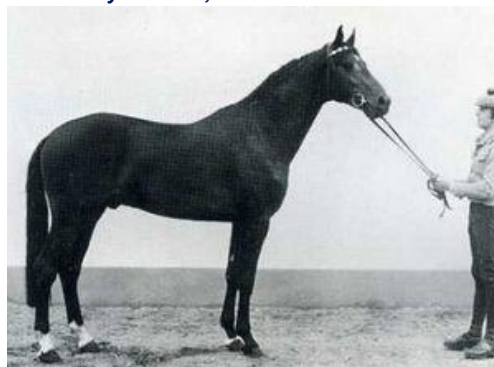
De beide gouden Olympische dressuurpaarden van Ramzes. Links Remus met Harry Boldt en rechts Mariano (de volle broer van Radetzky) met Joseph Neckermann.

Doch zoals gezegd, in Holstein bracht Ramzes klasse springpaarden zoals: Romanus (H. G. Winkler), Retina (Fritz Thiedemann), Ramona (Alwin Schockemöhle) en Robin (Fritz Ligges). Naast deze goede springpaarden heeft Ramzes de Holsteinse fokkerij 5 hengsten geschonken waarvan een, Rigoletto, naar Nederland is gekomen. Via Raimond is Ramzes er in geslaagd zijn invloed verder uit te breiden, misschien dat ook Roman er nog in slaagt zijn lijn door te zetten.

Hoewel Rigoletto reeds vele jaren in Nederland dekt, blijkt het moeilijk te zijn om van hem een zoon voor de dekdienst goedgekeurd te krijgen. Toen Rigoletto den seizoen in Holstein dekte kwamen er uit deze jaargang toch 3 hengsten, waarvan een, Romedio, inmiddels naar Argentinië is verkocht. Laten wij in Nederland toch behoedzaam zijn met het Ramzes-bloed. Bijna alle Ramzes-kinderen zijn uiterst makke paarden met goudeerlijke karakters, nog een zeer waardevolle eigenschap vooral in deze tijd. Maar misschien zijn deze paarden op hun 3e jaar nog niet helemaal rijp voor onze verrichtingseisen, een erfenis wellicht van hun Arabische voorouders. Doch als een paal boven water staat dat ook via Rigoletto springvermogen wordt vererfd. Wil onze fokkerij internationaal in hoog aanzien komen dan zullen wij ook op dit vermogen moeten selecteren. Daarom moet het bloed van Ramzes ook in de Nederlandse fokkerij behouden blijven.

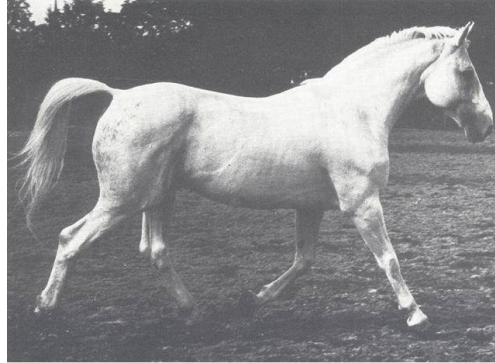
Twee heel interessante hengsten in de Holsteinse fokkerij zijn momenteel Rasputin (inteelt op Ramzes en op zijn vader Rittersporn) en Ulan (kleinzoon van zowel Ramzes en van Furioso). Ook

Links Rigoletto 1482 NWP Zoon van springvererfer Ramzes. Vele van zijn kinderen blijken ook over meer dan normale springvermogens te beschikken zoals o.a. Lady Wokina, Valencia en Santa Monica.

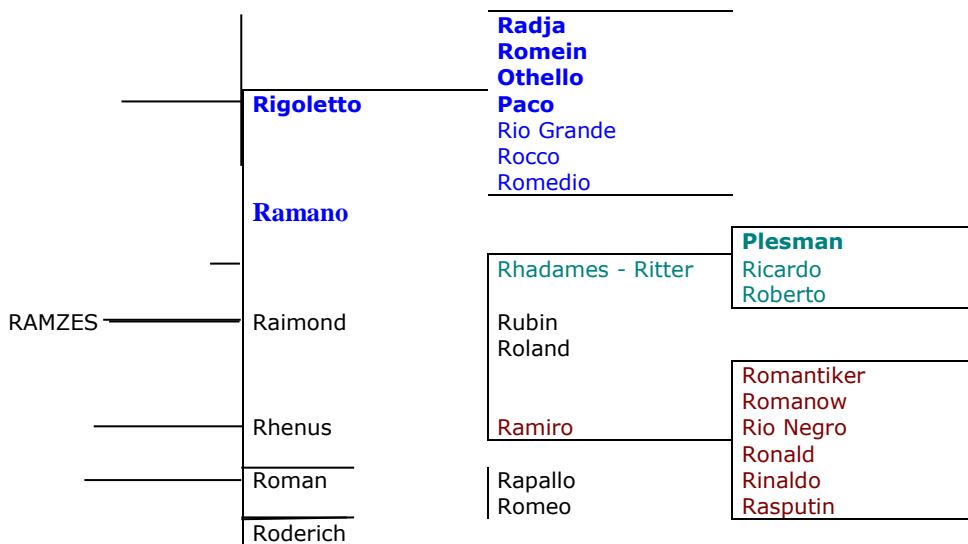
Rechts Rasputin, hengst met een interessante pedigree, ingeteeld op Ramzes. Rasputin is de grootvader aan moederszijde van de Holsteiner internationale springhengst Bachus die weer een zoon van de Shagya-Araber Bajar is. Zijn zoon Baldini II bracht het Olympische paard Bella Donna van Meredith Michaels-Beerbaum voort.

Ronald v. Ramiro is een uitstekend verrichtingspaard en een veel gevraagde partner, een hengst om als vaderdier goed in de gaten te houden. Tenslotte vermelden we nog dat in de pedigree van Ramzes 2x het bloed van Amurath ox voorkomt, waaruit ook de Holsteinse stamvader Amurath 1986 (zie hoofdstuk 3) ontsproten is. De bekende Hannoveraanse springvererver Agram voert van moederszijde ook Amurath bloed. We hebben enkele serieuze fokkers eens horen beweren, dat paarden met Arabisch bloed geen goede springpaarden zouden zijn. Een bewering, die moeilijk staande kan worden gehouden.

Pas na zijn te

vroege afkeuring op veulens bleek hoezeer de keurmeesters zich hadden vergist en hoe groot de bijdrage van Ronald in sportpaardenfokkerij bleek te zijn en die vandaag de dag nog altijd actueel is. Rechts aan de Hannoveraanse springvererver Agram zijn de Arabische kenmerken in zijn model en kleur goed te herkennen.

De blauwe/vette namen zijn Nederlandse hengsten

